

SIMON KUNNAN

**ESIOPETUKSEN
LUKUVUOSISUUNNITELMA**

2025-2026

Sisällysluettelo

1. Esiopetuksen työajat.....	2
2. Esiopetuksen toiminta-ajatus.....	3
3. Esiopetuksen toimintakulttuuri.....	4
4. Esiopetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet.....	4
4.1 Ilmaisun monet muodot.....	4
4.2 Kielen rikas maailma.....	5
4.3 Minä ja meidän yhteisömme.....	6
4.4 Tutkin ja toimin ympäristössäni.....	7
4.5 Kasvan ja kehityn.....	8
4.6 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä.....	9
4.7 Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheessa.....	9
5. Lapsen kasvun ja oppimisen tuki.....	10
6. Opiskeluhoito.....	13
7. Esiopetuksen arviointi ja osallistumistodistus.....	15

1. Esiopetuksen työajat:

Esiopetuksessa noudatetaan pääsääntöisesti Simon kunnan koulujen työ- ja loma-aikoja.

Syyslukukausi: 21.8. – 18.12.2025

lomat:

Syysloma 13.- 17.10.2025 (viikko42)

Joululoma 19.12.2025-6.1.2026

Kevätlukukausi: 7.1.-29.5.2026

lomat:

Talviloma 2.-6.3.2026 (vko 10)

Pääsiäisloma 3.4.-6.4.2026

Vappu 1.5.2026

Helatorstai 14.5.2026

Esiopetusta annetaan neljä tuntia päivässä, yhteensä vähintään 700 tuntia/ lukuvuosi.

Esiopetusryhmät ja henkilöstö:

Ryhmät Maksniemen koululla ja Simon päiväkodissa. Ryhmissä esiopettaja ja tarvittaessa varhaiskasvatuksen hoitaja/ avustaja.

2. Esiopetuksen toiminta-ajatus

Esiopetuksen toiminnan suunnittelu pohjautuu valtakunnallisiin Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin 2014. Esiopetus on luonteeltaan eheytettyä opetusta, joka muodostuu eri laajuisista ja eri tavoin toteutetuista oppimiskokonaisuuksista. Oppimiskokonaisuuksien toteuttamisen lähtökohtina ovat lasten kiinnostuksen kohteet sekä tässä opetukselle asetettavat yhteiset tavoitteet. Yhteiset tavoitteet perustuvat eri tiedon- ja taidonaloista nouseviin, esiopetuksen kannalta oleellisiin opetuksen tavoitteisiin sekä laaja-alaiselle osaamiselle asetettuihin tavoitteisiin. Yhteiset tavoitteet ovat opettajan työtä ohjaavia tavoitteita. (Liite 1. Esiopetuksen pedagoginen suunnittelu)

Oppimiskokonaisuuksina toteutetun opetuksen tavoitteena on tukea lasten kokonaisvaltaista kasvua ja hyvinvointia sekä tarjota monipuolinen perusta heidän osaamisensa edistymiselle. Esiopetuksen toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä kuullaan ja hyödynnetään myös lasten ja huoltajien näkökulmia muun muassa arjen keskustelujen ja lapsen esiopetussuunnitelmakeskustelujen kautta sekä Wilma-viestein.

Leikki ja muut lapsille ominaiset tavat oppia ja työskennellä ovat opetuksen ja toiminnan lähtökohtana. Esiopetus tukee laaja-alaista osaamista (kuvio 1). Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Esiopetusta toteutetaan monipuolisissa oppimisympäristöissä ja monipuolisia työtapoja käyttäen ja se koostuu oppimiskokonaisuuksista.

kuvio 1

Simon kunnassa on tehty lasten- ja nuorten Hytetu- suunnitelma (hyvinvoinnin-, terveyden- ja turvallisuuden suunnitelma) [hyvinvointikertomus-2022.pdf \(simo.fi\)](https://www.simo.fi/hyvinvointikertomus-2022.pdf).

3. Esiopetuksen toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutunut tapa toimia, joka muovautuu yhteisön vuorovaikutuksessa. Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana on inklusiivinen varhaiskasvatus, jossa kukin lapsi voi toimia, kehittyä ja oppia omana ainutlaatuisena yksilönään sekä yhteisön jäsenenä.

Jokaisella lapsella on oikeus kuulua ryhmään, osallistua yhteiseen toimintaan sekä kasvaa omaan potentiaaliinsa vahvuuksien ja myönteisten oppimiskokemusten avulla yhdessä vertaistensa kanssa. Lapsille tarjotaan sopivia oppimisen haasteita, ja heille turvataan tarvittava tuki.

Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma perustuu 1.6.2023 tulleisiin lakiuudistuksiin (laki tasa-arvosta 609/1986 ja yhdenvertaisuudesta 1325/2014). Simon kunnassa on laadittu varhaiskasvatuksen- ja esiopetuksen yhteinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma (kevät 2024). Lisäksi varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on toimipaikkakohtainen toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Toiminnallinen tasa-arvosuunnittelu ei liity henkilöstöpolitiikkaan vaan toimipaikan toimintaan. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä henkilöstön kanssa, lapsia osallistaen ikä ja kehitys huomioiden. Suunnitelman tulee sisältää selvityksen toimipaikan tasa-arvotilanteesta, tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi ja arvion aikaisempien toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.

4. Esiopetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet

4.1 Ilmaisun monet muodot

Lasten oppimisedellytykset, sosiaaliset taidot ja myönteinen minäkuva vahvistuvat, kun he saavat valmiuksia ympäröivän maailman jäsentämiseen. Nämä valmiudet kehittyvät, kun lapset tutkivat, tulkitsevat ja ilmaisevat itseään ja maailmaa erilaisia ilmaisun taitoja harjoittelemalla. Harjoittelu tukee myös lasten keskittymiskyvyn ja itsesääätelytaitojen kehittymistä. Esiopetuksen tehtävä on kehittää lasten ilmaisua **musiikillisen, kuvataiteellisen, käsitöiden sekä suullisen ja kehoillisen ilmaisun** perustaitoja harjoittelemalla. Kulttuurin ja ilmaisun eri muotoihin tutustuminen vahvistaa lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä monilukutaidon kehittymistä. Eri ilmaisumuotojen käyttö esiopetuksen arjessa ja juhlissa tarjoaa mahdollisuuksia tuoda esille kulttuurista monimuotoisuutta ja illoja siitä. Simon kunnassa on laadittu kulttuurikasvatussuunnitelma [simon-kulttuurikasvatussuunnitelma.pdf](#).

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Esiopetuksessa lapsia rohkaistaan ja ohjataan käyttämään ilmaisun eri muotoja. Opetus suunnitellaan niin, että lapset saavat elämyksiä taiteesta sekä kokemuksia luovasta prosessista ja siihen kuuluvasta suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin kokonaisuudesta. Toiminnan lähtökohtana ovat lasten aistimukset, havainnot ja kokemukset. Lapsia kannustetaan kertomaan ideoistaan, työskentelystään ja niihin liittyvistä erilaisista kokemuksista. Toiminnan tuotoksia tarkastellaan yhdessä, ja yhteinen tekeminen näkyy oppimisympäristöissä. Lasten ilmaisussa ja työskentelyn dokumentoinnissa käytetään monipuolisesti erilaisia materiaaleja ja välineitä. Opetuksessa hyödynnetään eri oppimisympäristöjä ja lähiseudun kulttuuritarjontaa.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet:

Musiikillinen toiminta:

- **tavoitteena vahvistaa lapsen kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin**
- **mahdollisiin musiikkitapahtumiin osallistuminen, esim. konsertit**
- **soittimiin tutustuminen ja mahdollisuus käyttää soittimia**
- **säännölliset yhteiset musiikkihetket lapsen osallisuus huomioiden**
- **kokemuksia omista taidoista laulun, tanssin, liikkeen, soiton ja oman musiikin luomisen kautta**

Käsityöt:

- **lapsilähtöisesti suunniteltu käsityö**
- **erilaisiin materiaaleihin ja tekniikoihin tutustuminen**
- **tavoitteena ohjata lasta pitkäkestoiseen ja -jäteiseen työskentelyyn**

Kuvallinen ajattelu ja kuvailmaisuus:

- **lasten kuvallisten töiden näyttely**
- **erilaisiin tekniikoihin ja materiaaleihin tutustuminen**
- **tuetaan lasten kuvallisen ajattelun ja kuvailmaisun kehittymistä tekemällä, tulkitsemalla ja arvioimalla erilaisia töitä**

Suullinen ja kehoellinen ilmaisu:

- **esitykset, juhlat ja lasten näytelmät**
- **asiasta /kuvasta kertominen**
- **lorujen, runojen ja kirjallisuuden hyödyntäminen**
- **liikuntasalin käyttö mahdollisuuksien mukaan**

4.2 Kielen rikas maailma

Kieli on lapsille sekä oppimisen kohde että väline. Esiopetusiässä kielestä tulee yhä vahvemmin lasten ajattelun, ilmaisun ja vuorovaikutuksen väline, jonka avulla he jäsentävät arkeaan ja rakentavat maailmankuvaansa. Esiopetuksen tehtävä on tukea lasten **kielellisten taitojen** kehitystä kokonaisvaltaisesta kielen merkityksen hahmottamisesta kohti yksityiskohtaisempaa kielen rakenteiden ja muodon havaitsemista. Keskeistä on vahvistaa lasten kiinnostusta ja uteliaisuutta puhuttua kieltä sekä lukemista ja kirjoittamista kohtaan. Kielellinen mallintaminen ja runsas myönteinen palaute ovat tärkeitä oppimiselle. Erilaisten viestien tulkitseminen ja tuottaminen suullisesti ja viestinnän välineitä käyttäen ovat osa vähitellen kehittyvää monilukutaitoa sekä tieto- ja viestintäteknologista laaja-alaista osaamista. (Simon kunnan tieto- ja viestintätekniikan suunnitelma 31.8.2023.) Esiopetuksessa lasten kielellisen ja kulttuurisen taustan monimuotoisuus tunnustetaan, sitä kunnioitetaan ja sen jatkuvuutta tuetaan. Eri kielten havainnointi tukee lasten kielitietoisuutta sekä kulttuuriseen osaamiseen ja vuorovaikutukseen liittyvän laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Esiopetuksen tavoitteena on edistää lasten kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä vahvistaa heidän kiinnostustaan kieliin ja kulttuureihin. Lasten kielellisen tietoisuuden kehittymistä edistetään kielellä leikkien, loruillen sekä tutustuen monipuolisesti puhuttuun ja kirjoitettuun kieleen. Lasten kehittyvää luku- ja kirjoitustaitoa tuetaan leikkien ja toiminnallisten harjoitusten avulla. Opetus ja oppimisympäristöt suunnitellaan niin, että niissä on lapsille runsaasti mahdollisuuksia havainnoida, tutkia ja kokeilla puhuttua ja kirjoitettua kieltä sekä laajentaa sanavarastoaan. Opetuskielen lisäksi esiopetuksessa havainnoidaan muita kieliä. On tärkeää, että lapset, joiden äidinkieli on muu kuin esiopetuksen kieli, saavat vahvan tuen opetuskielen taidon kehittymiselle ja samalla kokemuksen, että heidän kotona puhumansa kieli on tärkeä ja arvokas.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet:

- harjoitellaan kuuntelemista ja puhumista erilaisissa tilanteissa
- kokemuksia siitä miten puhe muuttuu kirjoitetuksi kieleksi, kieli muuttuu puheeksi
- kielitietoisuuden lisääminen
- monipuolinen lastenkirjallisuus
- kirjastossa asiointi; oman kirjan valinta
- oman kirjallisen tuotoksen tekeminen
- sadutus
- esiopetuksessa käytössä iPadit
- tutustutaan vieraaseen kieleen
- tarvittaessa tukiviittomien ja kuvien käyttö
- suomi toisena kielenä (S2) –suunnitelma tarvittaessa

4.3 Minä ja meidän yhteisömme

Lasten elinpiiri laajenee heidän kasvaessaan. Kodin perinteiden, toimintamallien, arvojen ja katsomusten lisäksi lapset kohtaavat toisenlaisia tapoja ajatella ja toimia. Esiopetuksen tehtävä on vahvistaa lasten valmiuksia ymmärtää yhteiskunnan monimuotoisuutta ja toimia siinä. Aihetta lähestytään **historiallisesta ja yhteiskunnallisesta sekä etiikan ja katsomusten** näkökulmista. Lähiyhteisön menneisyyttä sekä ajankohtaisia asioita pohtimalla suunnataan lasten mielenkiintoa yhteiskunnallisiin asioihin. Arjen eettisten valintojen pohdinta sekä omien tunnetaitojen kehittäminen ja rakentavan käyttäytymisen harjoittelu vahvistavat lasten vuorovaikutustaitoja. Tutustuminen lähiyhteisön tapoihin sekä uskontoihin ja muihin katsomuksiin tukee lasten kulttuurisen osaamisen ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä sekä ajatteluun ja oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista. Opetuksessa toimitaan yhteistyössä huoltajien kanssa kunkin perheen taustaa, katsomuksia ja arvoja kuullen.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Tavoitteena on edistää lasten mielenkiintoa yhteiskunnan, erityisesti lähiyhteisön toimintaan ja vahvistaa heidän osallisuuttaan toimintaympäristössään. Lapsia ohjataan havainnoimaan nykyisyyttä ja heille luodaan mahdollisuuksia eläytyä menneisyyden tapahtumiin ja tilanteisiin. Opetuksessa

tuetaan lasten eettisen kohtaamisen ja ajattelun taitoja sekä tunnetaitojen kehittymistä. Kiusaamiselle asetetaan 0-toleranssi. Kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma 2023 (Liite 2). Lapset tutustuvat opettajan johdolla niin omaan kuin muihinkin lapsiryhmässä tai lähiyhteisössä edustettuina oleviin katsomuksiin ja uskontoihin sekä niihin liittyviin tapoihin ja perinteisiin. Lapsia rohkaistaan kysymään ja heidän pohdintoilleen ja ihmettelylle annetaan tilaa. Kokonaisuuden työtapoina korostuvat keskustelut sekä erilaiset eläytymisen mahdollistavat menetelmät.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet:

- **retket lähiympäristöön ja luontoon**
- **hyödynnetään lähiympäristössä olevat mahdollisuudet esim. rakennukset, ranta –ja metsäretket, vierailut**
- **tärkeän ihmisen päivä mahdollisuuksien mukaan**
- **projektityöskentely**
- **säännöistä sopiminen yhdessä lasten kanssa**
- **varataan aikaa ryhmäytymiselle**
- **tunteiden tunnistamisen, ystävällisesti ja vastuullisesti toimiminen, ristiriitatilanteiden sopiminen**

4.4 Tutkin ja toimin ympäristössäni

Lasten toimintaympäristö - lähiluonto ja rakennettu ympäristö sekä muut esiopetuksen oppimisympäristöt - tarjoavat runsaasti aineksia lasten oppimiselle. Erityisen tärkeää opetuksen liittäminen lasten kokemusmaailmaan ja heidän toimintaympäristöönsä on **matemaattisten taitojen** opettelussa sekä **teknologia- ja ympäristökasvatusten** toteuttamisessa. Toimintaympäristöön liittyvät havainnot, kokemukset ja tiedot, niiden jäsentäminen ja kuvaaminen auttavat lapsia kehittymään ajattelijoina ja oppijoina. Kehittyvä taito nimetä asioita sekä ymmärtää ja käyttää erilaisia käsitteitä edistää lasten monilukutaitoa. Esiopetuksen tehtävänä on tukea lasten matemaattisen ajattelun kehittymistä ja kiinnostusta matematiikkaan. Tehtävänä on myös vahvistaa lasten luonnontuntemusta ja luontosuhdetta sekä tutustua arjen teknologiaan. Esiopetuksessa tutustutaan tutkivaan oppimiseen havainnoimalla ja tutkimalla ympäristöä sekä kokeilemalla ja pääättelemällä.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot sekä motivaatio oppia uutta vahvistuvat, kun lapset saavat olla itse mukana vaikuttamassa siihen, mitä tehdään ja miten. On tärkeää, että lapsilla on mahdollisuus osallistua ja harjoitella omia vaikuttamismahdollisuuksia. Esiopetuksessa vahvistetaan pohjaa lasten matemaattisen ajattelun kehittymiselle ja matematiikan oppimiselle. Lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota arjessa ja ympäristössä ilmenevään matematiikkaan. Opetus luo mahdollisuuksia luvun, muutoksen ja ajan käsitteiden sekä tason ja avaruuden hahmottamisen ja mittaamistaitojen kehittymiselle. Opetuksen tavoitteena on tarjota oivaltamisen ja oppimisen iloa matemaattisen ajattelun eri vaiheissa oleville lapsille.

Opetuksessa havainnoidaan luontoa. Lasten ympäristöherkkyyden ja luontosuhteen kehittymistä tuetaan tarjoamalla lapsille kokemuksia luonnossa liikkumisesta sekä sen tutkimisesta. Lapsia

ohjataan myös havainnoimaan ympäristön teknologiaa sekä kokeilemaan ja keksimään omia ratkaisuja.

Opetuksessa tutustutaan tutkivaan työtapaan. Lapsia rohkaistaan tekemään kysymyksiä ja etsimään niihin yhdessä selityksiä. Lapset opettelevat vertailemaan, luokittelemaan sekä järjestämään havaintojen tai mittausten pohjalta saatuja tietoja. Heitä rohkaistaan tekemään päätelmiä ja keksimään ratkaisuja arjen ongelmiin sekä kokeilemaan ratkaisuja. Opetuksessa harjoitellaan dokumentointia eri välinein sekä esittämään tuloksia eri tavoin.

Lasten kanssa tutkitaan ja havainnoidaan tieto- ja viestintäteknologian roolia arkielämässä sekä tutustutaan erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, sovelluksiin ja peleihin. Digitaalista dokumentointia hyödynnetään leikeissä, tutkimisessa, liikkumisessa sekä taiteellisessa kokemisessa ja tuottamisessa. Mahdollisuudet kokeilla ja tuottaa sisältöjä itse ja yhdessä muiden lasten kanssa käyttäen apuna tieto- ja viestintäteknologiaa edistävät lasten luovan ajattelun ja yhteistoiminnan taitoja sekä lukutaitoa. Henkilöstö ohjaa lapsia tieto- ja viestintäteknologian monipuoliseen ja turvalliseen käyttöön. Simon kunnan tieto- ja viestintäteknologian suunnitelma 31.8.2023.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet:

- **esiopetuksessa käytössä iPadit**
- **toiminnallinen matematiikka**
- **paljon mahdollisuuksia luokitella, vertailla, järjestellä asioita ja esineitä sekä löytää ja tuottaa säännönmukaisuuksia**
- **erityisesti huomio lukujonotaitojen ja nimeämisen kehittämiseen**
- **muistia kehittäviä leikkejä**
- **median oikea käyttö yhteistyössä huoltajien kanssa**
- **kestävä kehitys - tutustutaan lajitteluun ja kierrätykseen, kiinnitetään huomiota sähkön ja vedenkäyttöön**
- **teknologikasvatuksen keskeisimpiä oppimisen muotoja on leikki. Oppiminen tapahtuu lapsen omakohtaisen kokemuksen kautta, keksimällä, suunnittelemalla, askartelemalla, rakentamalla itse ja ideoimalla uutta**
- **ulkona oppiminen osana toimintaa**

4.5 Kasvan ja kehityn

Itsestä huolehtiminen ja siihen liittyvät arjen taidot ovat osa esiopetuksen tavoitteena olevaa laaja-alaista osaamista. Kehittyäkseen tällä osaamisen alueella lapset tarvitsevat kokemuksia, tietoja ja pohdintaa, joiden pohjalta heidän arvostuksensa ja taitonsa voivat vähitellen kehittyä. Esiopetuksessa tehtävää lähestytään **liikunnan, ruoan, kuluttajuuden, terveyden sekä turvallisuuden** näkökulmista. Esiopetuksen tehtävänä on luoda pohjaa terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle ja liikunnalliselle elämäntavalle sekä kehittää lasten terveysosaamista ja turvataitoja. Lapset tarvitsevat aikuisen opastusta ja läsnäoloa oppiakseen toimimaan turvallisesti digitaalisessa ympäristössä ja hyödyntämään sen tarjoamia mahdollisuuksia. Lisäksi tehtävänä on edistää kestävään elämäntapaan kuuluvia ruoka-, kulutus- ja puhtaustottumuksia. Lapsille laaditaan tarvittaessa yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma yhteistyössä huoltajien kanssa.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Lapset saavat monipuolisia kokemuksia liikunnasta ja alkavat ymmärtää liikkumisen yhteyttä hyvinvointiin ja terveyteen. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia lasten motoristen ja sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Erityisesti kiinnitetään huomiota lasten yleisten oppimisedellytysten kannalta tärkeiden havaintomotoristen taitojen kehittymiseen. Lasten kanssa tutustutaan terveelliseen ruokaan ja pohditaan sen merkitystä. Lapsia ohjataan kohtuulliseen kulutukseen. Opetuksessa pohditaan terveyteen liittyviä tekijöitä sekä tuetaan lasten valmiuksia pitää huolta terveydestään. Lapset saavat tietoja turvallisesta liikkumisesta lähiympäristössä sekä esiopetuksen oppimisympäristöissä.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet:

- **uintiviikko**
- **liikenneturvallisuuden huomioiminen, Turvaa tenaville-tapahtuma**
- **monipuolinen ruokavalio, kannustetaan uusien ruokien maisteluun, hyvien ruokatapojen opetteleminen**
- **omatoimisuuden ja itsestä huolehtimisen taitojen harjaannuttaminen**
- **omaehtoiseen ja monipuoliseen liikuntaan innostaminen**
- **levon ja hyvien ihmissuhteiden merkitys hyvinvoinnille ja terveydelle**
- **kohtuullinen kuluttaminen ja kierrättäminen**
- **liikunnan vuosikello (Liite 3)**

4.6 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Kaikkien lasten esiopetuksessa noudatetaan samoja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia esiopetuksen yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita. Lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet otetaan esiopetuksessa huomioon. Esiopetuksen tavoitteena on tukea jokaisen lapsen kieli- ja kulttuuri-identiteettien kasvua sekä opettaa lapsia kunnioittamaan eri kieliä ja kulttuureja. Erityisenä tavoitteena on tukea kaksi- ja monikielisten lasten eri kielten taitoa.

4.7 Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheessa

Yhteistyön tavoitteena on että, varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus muodostavat johdonmukaisen, lapsen kasvua ja oppimista tukevan jatkumon. Yhteistyöllä varmistetaan esiopetuksen laatua sekä vahvistetaan lasten ja huoltajien osallisuutta. Yhteistyön tulee olla suunnitelmallista ja tavoitteellista.

Huoltajat ilmoittavat esiopetusikäisen lapsensa esiopetukseen sähköisesti Daisy-järjestelmän kautta helmikuun loppuun mennessä. Keväällä järjestetään tiedonsiirto varhaiskasvatuksesta esiopetukseen. Ennen esiopetusta järjestetään esioppilaille ja heidän huoltajilleen tutustumispäivä elokuussa.

Esiopetuksen yhteistyöväline on Wilma ja sen kautta tiedotetaan kaikista toiminnoista.

Esiopetuksen lapsikohtaiset oppimissuunnitelmakeskustelut käydään syksyllä ja keväällä. Yhteistyötä tehdään perusopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen kanssa toimikauden aikana.

Kouluun ilmoittautuminen tapahtuu Wilman kautta kunnan ilmoittamana ajankohtana kevätlukukauden alussa. Tiedonsiirto esikoululaisesta kouluun järjestetään keväällä, johon huoltajalla on mahdollisuus osallistua. Huoltajia tulee informoida etukäteen, mihin heiltä saatuja tietoja

käytetään ja missä tilanteissa tietoja siirretään ja miksi. Varhaiskasvatuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot siirretään, jotta voidaan taata lapsen tarvitseman tuen jatkuminen. Seutukunnallisesti on laadittu yhteinen tiedonsiirtolomake, jota käytetään lapsen siirtymävaiheissa. Syksyllä lukuvuoden alkaessa esiopettaja saattaa mahdollisuuksien mukaan esikoululaiset kouluun.

5. Lapsen kasvun ja oppimisen tuki

Esiopetukseen osallistuvat lapset kuuluvat perusopetuslain mukaisen kasvun ja oppimisen tuen piiriin. Lain mukaan lapsilla on oikeus saada riittävää tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.

OPPIMISEN EDELLYTYKSIÄ TUKEVAT OPETUSJÄRJESTELYT:

- Opetusryhmien muodostaminen siten, että opettajan on mahdollista ottaa huomioon lapsiryhmän tarpeet ja vahvuudet
- Lasten moninaiset tarpeet ja edellytykset huomioon ottava opetus
- Opetuksen eriyttämisen avulla otetaan huomioon paitsi tuen tarpeet, myös oppimisessaan pidemmällä olevat lapset, ja heille lisähaasteiden tarjoaminen
- Kielitietoisella opetuksella tuetaan lasten kielellistä kehitystä ja eri tiedon- ja taidonalojen käsitteiden ymmärtämistä ja oppimista
- Pedagogiset ja rakenteelliset järjestelyt

MUUTTUVA TUEN RAKENNE

Laadukas esiopetus, ennaltaehkäisevät toimintatavat, yhteisöllisyys, välittävä ja kannustava ilmapiiri sekä kodin ja esiopetuksen yhteistyö takaavat lapselle hyvän esiopetuspäivän.

RYHMÄKOHTAISET TUKITOIMET

Ryhmäkohtaisten tukimuotojen järjestämisen tarkoituksena on varhaisessa vaiheessa ja ennaltaehkäisevästi vastata lasten moninaisiin tuen tarpeisiin ryhmässä. Ryhmäkohtaisten tukimuotojen järjestäminen ei edellytä lapsikohtaista arviota, suunnitelmaa tai hallintopäätöstä, vaan niiden toteuttaminen on suunniteltava osana esiopetuksen toimintaa.

YLEINEN TUKIOPETUS

Yleisen tukiovetuksen tavoitteena on tukea lapsen oppimista ja esiopetukseen osallistumista.

OPETUSKIELEN TUKIOPETUS

Opettajan antaman opetuskielen tukiovetuksen tavoitteena on lasten opetuskielen taidon vahvistaminen, mikä tukee lasten oppimista ja esiopetukseen osallistumista. Opetuskielen tukiovetus on kielitietoista opetusta.

LYHYTAIKAINEN ERITYISOPETTAJAN ANTAMA OPETUS MUUN OPETUKSEN YHTEYDESSÄ

Erityisopettajan antamalla opetuksella muun opetuksen yhteydessä tarkoitetaan erityisopettajan antamaa ja erityispedagogiseen osaamiseen perustuvaa opetusta, joka tukee oppimista ja esiopetukseen osallistumista.

Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä kohdennetaan sellaisiin koko ryhmän tasolla havaittuihin tuen tarpeisiin ja vaikeuksiin, joihin voidaan vaikuttaa erityisopettajan samanaikais- tai yhteisopetuksena tarjotulla tuella ja opetuksella.

LAPSIKOHTAISET TUKITOIMET

Lapsella on oikeus saada lapsikohtaisia tukitoimia viipymättä, jos ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat riittämättömiä.

Lapsikohtaiset tukitoimet järjestetään tuen tarpeen arvioinnin ja tukea koskevan päätöksen perusteella. Tukitoimien toteuttaminen kuvataan lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa.

ERITYISOPETTAJAN ANTAMA OPETUS OSITTAIN PIENRYHMÄSSÄ JA MUUN OPETUKSEN YHTEYDESSÄ

- Säännöllinen erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä toteutetaan lapsen esiopetusryhmässä muun opetuksen yhteydessä tai pienryhmässä

ERITYISOPETTAJAN OPETUS PIENRYHMÄSSÄ

- Erityisopettajan opetus pienryhmässä toteutetaan kokoaikaisesti.
- Pienryhmä voi olla erityisryhmä tai pienennetty esiopetusryhmä, johon lapsi osallistuu esiopetuksen ajan

TULKITSEMIS- JA AVUSTAJAPALVELUT

Tulkitsemispalveluilla tarkoitetaan viittomakielellä tai muilla kommunikaatiomenetelmillä annettavia tulkitsemispalveluita. Oikeus tulkitsemispalveluun on lapsilla, joilla on kuulovamma, kuulonäkövamma tai puhevamma, ja jotka tarvitsevat palvelua esiopetukseen osallistumiseksi. Tulkitsemispalvelut järjestetään lapsen tarpeiden mukaan.

Lapsikohtainen avustaja tukee lapsen osallistumista ryhmän toimintaan yhdessä ryhmän muun henkilöstön kanssa. Avustaja voi esiopetustoiminnan aikana auttaa myös muita lapsia, jotta esiopetuksen opettaja voi opettaa lasta hänen yksilölliset tarpeensa huomioiden.

APUVÄLINEET

Apuvälineillä tarkoitetaan esiopetukseen osallistumisen edellyttämiä tarpeellisia apuvälineitä, joiden avulla tuetaan lapsen mahdollisuuksia oppia ja toimia esiopetusryhmässä opetukselle asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

6. Opiskeluhoolto

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan lapsen hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa esiopetusyhteisössä.

Monialaista opiskeluhoollon yhteistyötä tehdään

- lapsen ja hänen huoltajansa kanssa, huomioon ottaen lapsen ikä ja edellytykset
- opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa.

Opiskeluhoollon painopiste pidetään ehkäisevässä ja yhteisöllisessä työskentelyssä. Esiopetuksessa olisi hyvä varautua eri kriisitilanteisiin, Opetushallitus (oph.fi).

OPETUKSEN JÄRJESTÄJÄN ASETTAMAT OPPILASHUOLTOTYÖRYHMÄT:

Opiskeluhoollon ohjausryhmä/KUNTA	Yksikkökohtainen opiskeluhooltoryhmä/KOULU	Asiantuntijaryhmä
- Monialainen oppilashuollon yhteistyö (opetus-, sosiaali- ja terveystoimi yhdessä) - vastaa oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. - voi olla useamman koulutusmuodon yhteinen. - vastuutahona opetuksen järjestäjä	- Yhteisöllinen oppilashuolto - vastaa esiopetuksen oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. - tarvittaessa asiantuntijat - tehtävänä yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen - ryhmää johtaa opetuksen järjestäjän nimeämä edustaja (rehtori)	- Yksilöllinen oppilashuolto - kootaan tapauskohtaisesti - monialainen - yksittäisen lapsen tai lapsiryhmän tuen tarpeen selvittäminen ja oppilashuollon palvelujen järjestäminen - edellyttää huoltajien suostumuksen - ryhmän kokoajana esiopetushenkilöstön edustaja - laaditaan oppilashuoltokertomus HUOM. EI sama kuin pedagogisen tuen järjestämisen edellyttämä yhteistyö oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa.

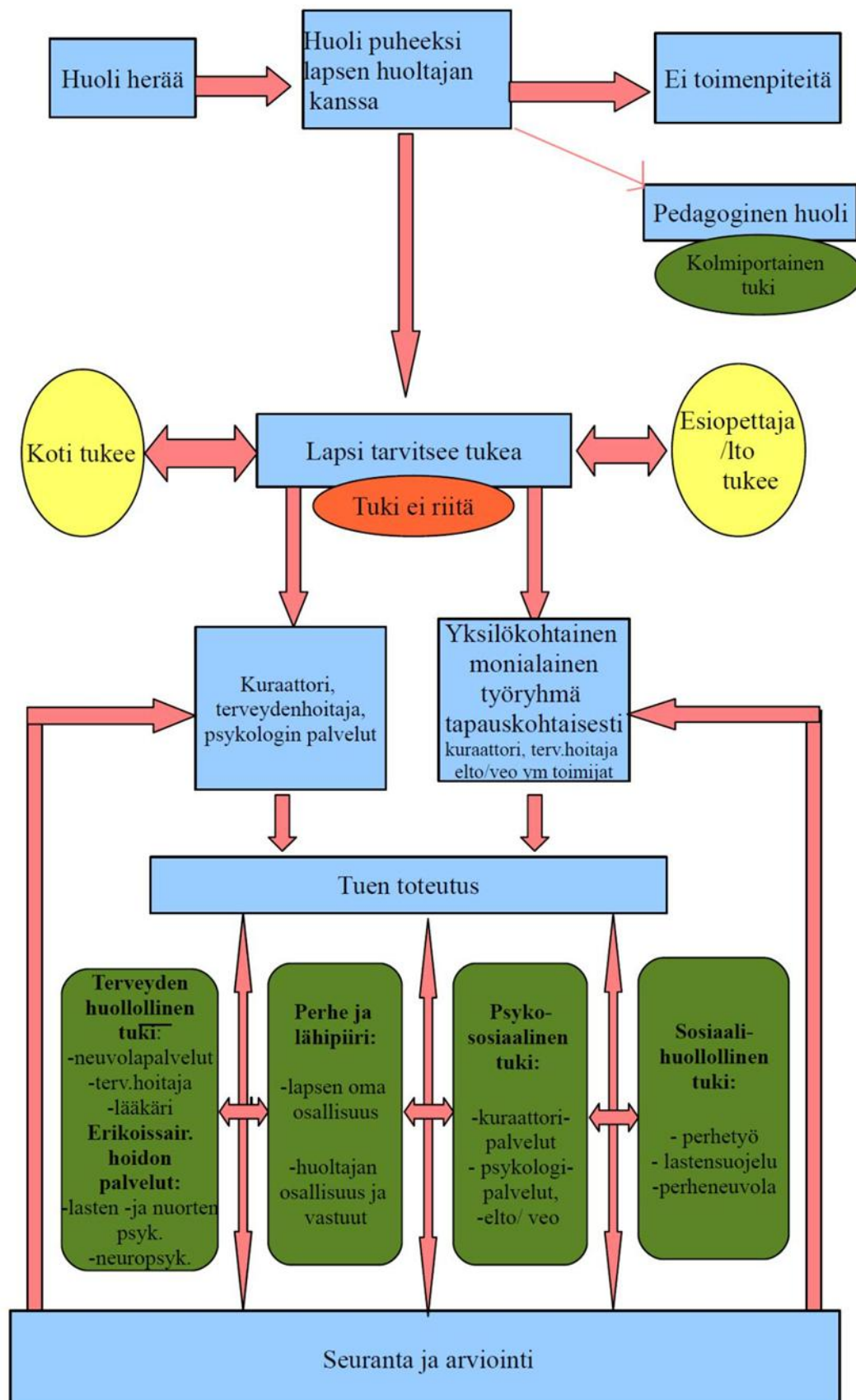

ESIOPETUKSEN / VARHAISKASVATUKSEN OPPILASHUOLLOLLISEN TUEN POLKU

7. Esiopetuksen arviointi ja osallistumistodistus

Esiopetuksen arvioinnin kohteena ovat oppiminen, työskentely ja käyttäytyminen. Arviointi on tiedonantoa lapselle ja huoltajille lapsen sen hetkisistä taidoista, osaamisesta ja kehittämistarpeista. Arviointia tehdään myös suhteessa omaan työhön, oppimisympäristöön sekä toimintakulttuuriin. Vanhemmilta/ huoltajilta ja lapsilta saatu palaute on ensiarvoisen tärkeä mittari arvioinnissa.

Lapsille annetaan lukuvuoden päätteeksi esiopetuksen osallistumistodistus, joka on Simon kunnan sivistyslautakunnan hyväksymä. Todistuksen tulee sisältää:

Esiopetuksen järjestäjä: _____

Esiopetusryhmän nimi: _____

Lapsen nimi: _____

Lapsen henkilötunnus: _____

Esiopetuksen laajuus: 700h/ lukuvuosi

Todistuksen antamispäivä: ____ / ____ 20____

Todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

LIITE 1 ESIOPETUKSEN PEDAGOGINEN SUUNNITTELU

LIITE 2 KIUSAAMISEN EHKÄISYN JA PUUTTUMISEN SUUNNITELMA

LIITE 3 LIIKUNNAN VUOSIKELLO

LIITE 4 ESI- JA PERUSOPETUKSEN TUKITOIMIEN MUISTILISTA

LIITE 1 ESIOPETUKSEN PEDAGOGINEN SUUNNITTELU

	ESIOPETUKSEN PEDAGOGINEN SUUNNITTELU		
KUUKAUSI	TOIMENPITEET MITÄ TEHDÄÄN	VASTUUHENKILO	MUUTA HUOMIOITAVAA
ELOKUU	- tutustuminen tuleville esioppilaille ja heidän huoltajille - edellisen vuoden eskarit saatellaan 1. luokalle koulun alkupäivinä - perehdytys uusille työntekijöille - esiopetus alkaa 21.8.2024 - lapsihavainnointi alkaa ja jatkuu koko lukuvuoden: ohjataan tarvittaessa puhe- tai toimintaterapeutin arvioon (neuvolan kautta) - Simon esiopetuksen lukuvuosisuunnitelman toteuttaminen omassa ryhmässä jatkuvana koko lukuvuoden ajan	- vo, vh, veo - vo, veo - johtaja, ryhmän työntekijät - vo, vh, veo - vo, vh	lapsikohtainen esiopetuksen oppimissuunnitelma annetaan kotiin täytettäväksi
SYYSKUU	- Mavalka – yksilöllinen matemaattisten valmiuksien kartoitus/ Lukimat - Äidinkielen alkukartoitus - kysely syysloman hoidontarpeesta - lasten osallistaminen - lapsikohtaiset suunnitelmat ja keskustelut huoltajien kanssa, mahdollisuuksien mukaan myös lapsi mukana - koulukuraattori tutustuu ryhmään	- vo, veo - vo, veo - vo - vo, veo - vo, tarvittaessa veo	yhteisöllinen oppilashuolto
LOKAKUU	- lapsikohtaiset suunnitelmat ja keskustelut huoltajien kanssa, mahdollisuuksien mukaan myös lapsi mukana - esioppilaille haastattelut - henkilöstön itsearviointiviikko	- vo - vo	lasten osallistaminen
MARRASKUU	henkilöstön kehityskeskustelut	johtaja	
JOULUKUU	- joulujuhla/joulupajaviikko - joululoma 20.12.2024-6.1.2025	vo, vh	huoltajien osallistaminen
TAMMIKUU	kouluvalmiuden ryhmätutkimus	vo, veo	
HELMIKUU	- kysely talviloman hoidontarpeesta - uusien esioppilaiden ilmoittautuminen - kouluun ilmoittautuminen	johtaja	
MAALISKUU	- talviloma 3.-9.3.2025 - henkilöstön itsearviointiviikko		
HUHTIKUU	- lapsikohtaiset suunnitelmat ja keskustelut huoltajien kanssa; mahdollisten tehostettujen sekä erityisten tukien tarkistaminen - lasten itsearviointi - kesäajan hoidontarpeen kysely sekä henkilökunnan kesälomien suunnittelu	vo, tarvittaessa veo	
TOUKOKUU	- lapsikohtaiset suunnitelmat ja keskustelut huoltajien kanssa; mahdollisten tehostettujen sekä erityisten tukien tarkistaminen - huoltajien kirjallinen palaute esiopetuksesta	- vo, tarvittaessa veo - vo	

	• esioppilaiden tutustuminen kouluun • tiedonsiirtopalaveri kouluun, jossa siirretään tulevista ekaluokkalaisista oppimiseen liittyvät välttämättömät tiedot • esiopetus päättyy 28.5.2025 • yksikön toiminta -/lukuvuosisuunnitelman arviointi	• tuleva 1. luokan opettaja, erityisopettaja, vo • tuleva 1. luokan opettaja, vo	• huoltajien osallistaminen • huoltajat ja tarpeen mukaan veo ja koulun erityisopettaja
KESÄKUU	• esioppilaiden varhaiskasvatus • Simon esiopetuksen lukuvuosisuunnitelman päivittäminen • tulevan lukuvuoden suunnittelua • esioppilaiden kouluunlähtötarkastus	• johtajat, vo, veo • johtaja, vo • kouluterveydenhoitaja	
HEINÄKUU	• kesän ajan varhaiskasvatus keskitetysti • esioppilaiden kouluunlähtötarkastus	• kouluterveydenhoitaja	

LIITE 2 KIUSAAMISEN EHKÄISYN JA PUUTTUMISEN SUUNNITELMA

KIUSAAMISEN EHKÄISYN JA PUUTTUMISEN SUUNNITELMA

SIMON KUNTA
Varhaiskasvatus

2023

Simon varhaiskasvatuksessa
ajatellaan, että lapsella
tulee olla turvallinen
varhaiskasvatusympäristö,
jossa ei sallita kiusaamista.
Kiusaamista estääkseen

varhaiskasvatuksen työntekijät luovat yhteiset yksinkertaiset
säännöt toiminnalle. He myös ylläpitävät sääntöjä omalla
toiminnallaan. Lasten ryhmäytymisellä ja ystävyyssuhteilla on
suuri merkitys kiusaamisen ehkäisyssä. Varhaiskasvatuksessa
käytämmekin rauhassa aikaa ryhmäytymiseen, jotta jokainen
lapsi löytää oman paikkansa ryhmästä.

Mitä kiusaaminen on?

Kiusaaminen on sitä, että lapsi joutuu toistuvasti yhden tai useamman lapsen kielteisten tekojen kohteeksi. Kiusaamisen vuoksi lapsi voi tuntea itsensä muita huonommaksi, uhatuksi, arvottomaksi, torjutuksi ja niin edelleen. Kiusaaminen on ryhmäilmiö, missä ilmenee useita rooleja: kiusaaja, kiusattu, apuri, kannustaja, puolustaja sekä hiljainen hyväksyjä. Kiusaaminen voi olla joko suoraa tai epäsuoraa, fyysistä, sanallista tai psyykkistä ja siihen liittyy aina vallankäyttö. Kiusaamisella on erilaisia muotoja.

Varhaiskasvatuksessa esiintyy esimerkiksi seuraavia kiusaamisen muotoja:

Fyysinen kiusaaminen:

- Lyöminen
- Potkiminen
- Kamppaaminen
- Esteenä oleminen
- Vaatteiden repiminen
- Nipistely
- Kivien ja hiekan heittäminen
- Leikkien sotkeminen

Psyykinen kiusaaminen:

- Uhkailu
- Manipulointi
- Kiristäminen
- Ilveily, ilmeily
- Poissulkeminen
- Leikin sääntöjen muuttaminen
- Selän takana puhuminen
- Puhumatta jättäminen

Sanallinen kiusaaminen:

- Haukkuminen
- Nimittely
- Härnääminen
- Lällättäminen
- Vaatteiden, hiusten yms. kommentoiminen

Kiusaamisen huomaaminen ja tunnistaminen

Tilanteiden huomaaminen ja tunnistaminen on edellytys sille, että kiusaamiseen voidaan puuttua oikein ja tilanteen vaatimalla tavalla. Kouluikäisten lasten kiusaamiseen puuttumisessa ongelmaksi on muodostunut se, että opettajan on hyvin vaikea huomata epäsuoraa kiusaamista ja oppilaat kertovat siitä vain harvoin opettajalle. Pienet lapset kertovat asioitaan, niin negatiivisia kuin positiivisiakin, vielä mielellään aikuiselle. Heitä tulisikin rohkaista siihen entistä enemmän, ja aikuisen tulee kuunnella lasta tarkkaavaisesti. Lapsella on myös oikeus kertoa sekä tulla kuulluksi ilman, että hänet leimataan kantelijaksi. Toisaalta lapset pystyvät jo melko pienestä pitäen myös harkitsemaan, mitkä asiat kannattaa tai on hyvä jättää kertomatta. On tärkeää, että aikuinen luo ryhmään ilmapiirin, jossa rakennetaan sellainen luottamus, että lapsi haluaa ja uskaltaa kertoa.

Keinoja kiusaamisen huomaamiseksi ja tunnistamiseksi:

- Havainnoi lasten leikkejä sekä sisällä että ulkona.
- Keskustele lasten kanssa kiusaamisesta ja ystävyydestä.
- Keskustele ja kysele lapsilta kiusaamiseen liittyvistä asioista, kuten missä negatiivisia tekoja, ”tyhmää”, tapahtuu.
- Rohkaise lapsia kertomaan, kiusaamisesta kertominen ei ole kantelua.
- Tee yhteistyötä vanhempien kanssa, rohkaise heitä ottamaan yhteyttä.
- Tee jäseneltyjä haastatteluja (ota valokuvia mukaan tueksi).
- Käytä kuvia, jotka esittävät erilaisia kiusaamistilanteita.
- Lue lasten kanssa erilaisia aihetta käsitteleviä kirjoja.
- Tarkkaile tai tutki lähemmin lasten yhteistoimintaa ryhmässä ja dokumentoi havaintosi.

Miten kiusaamista ehkäistään

Tärkeää on olla lapsille läsnä ja näin ohjata tilanteita ja myös ennaltaehkäistä mahdollisia kiusaamistilanteita edes syntymästä. Myös pienten riitojen ja konfliktien oikeanlaiset ratkaisut ovat kiusaamisen ehkäisyä. Riitojen ja konfliktien syyt täytyy myös selvittää kunnolla ja niiden jälkeen seurata tilannetta sovitulla tavalla. Tavoite on, että kiusaaminen ei pääsisi edes alkamaan. Kasvattajan tehtävä on luoda varhaiskasvatuksen ryhmiin sellainen ilmapiiri, jossa lapsi uskaltaa tulla kertomaan hänelle tapahtuneista asioista ja että hän luottaa aikuisiin. Täytyy myös osata tunnistaa kiusaamisen eri muodot ja siihen tarvitaan kasvattajilta lapsiryhmän tuntemista sekä kykyä tunnistaa lasten erilaiset tarpeet. Kiusaamisen ennaltaehkäisyssä tärkeää on oikeudenmukaisuus, tilanteiden sanoittaminen ja tunnetaitojen opettelu sekä lasten tasa-arvoinen kohtaaminen.

Kiusaamisen ehkäisyn keinoja

- Turvallinen ilmapiiri
- Sosiaaliset ja emotionaaliset taidot
- Leikin havainnointi, ohjaaminen ja osallistuminen
- Lapsen osallisuus ja kuulluksi tuleminen
- Tapa- ja moraalikasvatus
- Lapsen itsetunnon vahvistaminen
- Tasa-arvon edistäminen
- Erilaisuuden arvostaminen
- Yhteistyö varhaiskasvatuksen ja vanhempien välillä

Miten kiusaamiseen puututaan

Aikuisen reagoi aina kiusaamiseen sitä nähdessään, tunnistaa kiusaamisen, puutuu siihen yhdessä sovitulla tavoilla sekä arvioi ja havainnoi lapsiryhmää.

Kiusaamisen tunnistaminen ei ole aina helppoa, koska se voi tarkoittaa eri yksilöille eri asioita. Kasvattajan täytyy toimia lapsen tulkkina, koska lapselta puutuu usein sanat kertoa kokemastaan. Kasvattajan täytyy kuitenkin olla puolueeton. Se, miten lapset kokevat erilaiset tilanteet, voi vaihdella suurestikin, mutta lapsen kokemus on lapselle se todellinen tilanne. Kielteisen toiminnan kohteeksi joutunut lapsi on kuitenkin loukkaantunut fyysisesti tai psyykkisesti riippumatta siitä, onko toiminta ollut tahallista vai tahatonta.

Pohdittavaa:

- Kuka puutuu kiusaamistilanteisiin? Voidaanko sellaista sopia etukäteen?
- Jälkiselvittely; Tapahtuuko se omassa ryhmässä vai sovitaanko esimerkiksi kiusaamista selvittelevä tiimi?
- Seuranta; Loppuuko kiusaaminen puuttumisen jälkeen?
- Miten huolehditaan, että kiusaamistilanteessa mukana olevat lapset saavat tukea?
- Milloin kerrotaan vanhemmille? Kuka kertoo?
- Ulkopuolinen konsultointi: Milloin on tarvetta ottaa yhteyttä konsultoivaan varhaiskasvatuksen erityisopettajaan tai neuvolaa

Yhteistyö vanhempien kanssa

Kiusaamiseen puuttumisesta keskustellaan aina molempien osapuolten eli kiusaajan ja kiusatun huoltajien kanssa. Vanhemmilla on merkittävä rooli kiusaamisen ehkäisyssä. Kiusaaminen ja kiusatuksi tuleminen ovat varhaiskasvatuksen ja vanhempien yhdessä selvitettäviä asioita. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävänä on lisätä vanhempien tietoisuutta kiusaamisesta ilmiönä.

Myös vanhempien tuki varhaiskasvatuksen henkilöstölle on tärkeää. Kiusaamisen ehkäisyssä kasvatuskumppanuus ja yhteiset arvot vanhempien ja varhaiskasvatuksen välillä ovat erityisen tarpeellisia. Vanhempien osallistaminen ja tietoisuuden lisääminen aiheesta ovat tarpeen, jotta kiusaamiseen puuttuminen tuo toivotun tuloksen ja kiusaaminen loppuu.

- Kiusaamisen ehkäisy on vanhempien ja päiväkodin yhteinen asia.
- Yhteiset rajat muita kiusaavalle lapselle niin kotona kuin päiväkodissa.
- Syyllistäminen ja leimaaminen ei auta, vaan vahingoittaa lasta.
- Kiusaaminen ei johdu yksiselitteisistä syistä, jotka voidaan kotoa käsin poistaa.
- Aina kodit eivät sitoudu samoihin arvoihin, silti varhaiskasvatuksessa täytyy toimia ja pyrkiä auttamaan lasta (niin kiusattua kuin kiusaajaa).
- Miten koti ja päiväkoti yhdessä opettavat lapselle myönteisiä tapoja toimia?
- Miten koti ja päiväkoti yhdessä tukevat kiusatuksi joutunutta lasta ja tukee hänen sosiaalisia taitojaan?

LIITE 3 LIIKUNNAN VUOSIKELLO

SIMON KUNNAN VARHAISKASVATUKSEN LIIKUNNAN SUUNNITELMA

KUUKAUSI	MOTORISET PERUSTAITOT	MENETELMÄT IKÄKAUSITTAIN		
		1-2- vuotiaat	3-5- vuotiaat	eskarit
ELOKUU - SYYSKUU	Liikkumistaidot: - kävely - juoksu - loikka - hyppy	- kävely: tukea vasten, erilaisilla alustoilla, portaiden kävely tuettuna, - pallon perässä kulkeminen, tunneleiden läpi konttaaminen, hyppy korokkeelta, - liukumäkeen kiipeäminen ja sieltä alas laskeminen, - liikuntaan liittyvät lorut ja laululeikit.	- kiinniotto/hippaleikit ulkona ja sisällä, - yleisurheilulajit, - tervapata, polttopallo, kuka pelkää, väri, peili, - retket, - naru- ja ruutuhyppely.	- yleisurheilulajit, - tervapata, polttopallo, peili, väri, hippaleikit, kuka pelkää, maa-meri-laiva (eri tavoin liikkuen), - retket, - naru- ja ruutuhyppely, twist-naruhyppely, hyppynaruhyppely, - kuvasuunnistus.
LOKAKUU - MARRASKUU	Käsittelytaidot: - vierittäminen - heittäminen - kiinnittaminen - pomputtaminen	- erilaisten pallojen käsittely, - hernepussit, - laululeikit: esim. "jos sull' lysti on niin palloa heittele".	- heittäminen: renkaiden läpi, koriin, hernepussin heitto, kopittelu, frisbeen heitto, pehmolelun heitto, keilaaminen. - Suunnat: yläkautta, alakautta, eteen ja taakse, yhden ja kahden käden heitot, - kiinniotto: erilaiset pallot. - Kahdella kädellä maasta vierivä ja ilmasta, - pomputus: lattiaan, seinään, kahdella ja yhdellä kädellä (erikokoisilla palloilla), - pallopelit: esim. sähly, ilmapallot (sanomalehtimailat), lentopallo (ilmapallolla), koripallo, pallohippa, - palloresta: eri pisteitä, joissa käsitellään palloa eri tavoin (vieritetään tunnelista, tuolien alta, penkin päältä jne.), - leikkivarjoleikit,	- pallopelit, - sääntöleikit, - heittotekniikka: ylä- ja alakautta, rinnan päältä sekä yhden ja kahden käden heitot, - heitto ja kiinniotto: erikokoiset, -muotoiset ja – painoiset pallot sekä eri suuntiin: eteen, taakse, sivuille ja ylös, - pallon pomputtaminen: alas maahan kahdella kädellä, yhdellä, kiinnitolla ja ilman kiinniotta, - palloresta, - lisäksi uintiviikko.

			- lumileikit: lumipallon/lumiukon tekeminen, lumipallon heitto (valitaan paikka, minne saa heittää), - erilaisten pallojen käyttö: esim. häntäpallot, pomppupallo, jumbapallo, kengurupallot.	
JOULUKUU	Liikkumistaidot: - kiipeileminen - laukkaaminen - kinkkaaminen	- satujumppa, - mäenlasku.	- satujumppa jouluteemalla, - liikuntaleikit: suutari-räätäli, kurki ja sammakko, kapteeni käskää, - lumileikit: mäenlasku, vuoren valloitus, lumirakentaminen, - ruutuhyppely sisällä, - keppihevostet, esterata, puolapuut, - toiminnallinen joulukalenteri/aamupiiri.	- liikuntaleikit: suutari-räätäli, kurki ja sammakko, kapteeni käskää, - lumileikit: mäenlasku, vuoren valloitus, lumirakentaminen, - liikuntasalissa: puolapuut, renkaat, - toiminnallinen joulukalenteri/aamupiiri.
TAMMIKUU - MAALISKUU	Tasapainotaidot: - kääntyminen - pysähtyminen - väistyminen - pyörähtäminen - kieriminen - tasapainoilu	- kävelyretket (epätasaisella alustalla kulkeminen), - tempuradat: radat mopoilla potkuttelupyörillä tai keppihevostet, tasapainoilu pitkällä penkeillä, kierimistä patjoilla, - kieriminen lumikasoissa alas, pulkalla laskeminen ja mäen kiikkuminen.	- laululeikit: liikutaan musiikin tahtiin ja laitetaan pyydetty kehonosa maahan, - pulkalla ja liukurilla laskeminen, mäen ylös nouseminen, - luistelu: tasapainoilua, kääntyminen, pysähtyminen, väistäminen (erilaiset radat, leikit ja pelit), - hiihto: vuorohiihto ja tasatyöntö, tasapainoilua, aluksi ilman sauvoja, mäenlasku ja nousu.	- luistelu: kääntyminen, pysähtyminen, väistäminen, pyörähtäminen, hyppääminen (erilaiset radat, leikit ja pelit), - hiihto: vuorohiihto, tasatyöntö, luistelualueet, mäenlasku ja nousu suksilla, viestileikit, eri tekniikat, - erilaiset hipat ja pelit, esim. banaanihippa, töpselihippa, vessanpönttöhippa, - viestileikit, - ystävänäpäivänä: rusettiluistelu.
HUHTIKUU - TOUKOKUU	Käsittelytaidot: - työntäminen - lyöminen - potkiminen	- erilaisten pallojen käsittelyä, - potkumopot ja –pyörät, - ilmapalloleikit (myös sanomalehtimailoilla lyömistä), - vasarointilelut ja hiekkaleikit, - lumen kolaaminen.	- pallonkuljetusta. Potkaisuaminen kävelyvauhdista paikallaan olevaa palloa, liikkuvaa palloa, juoksuvaudesta liikkuvaa palloa, - lumen kolaaminen,	- mailapelit, - pallopelit, - naperopaini.

			• yhdellä ja kahdella kädellä lyöminen (ilmapallo, vaahtomuovipallo, erikokoiset pallot), • pallopelit, • pehmomiekat rajatulla alueella, • naperopaini.	
KESÄKUU - HEINÄKUU	Liikkumis-, tasapaino- ja käsittelytaitojen harjaantuminen.	• vesileikit, • saippuakuplaleikit, • pihaleikit.	• pihaleikit: radat, hipat, ruutuhyppely, hyppynaruhyppely, • pallopelit, • potkupyöräily, mopoilla ja traktoreilla ajaminen, • retket.	• pihaleikit: radat, hipat, ruutuhyppely, hyppynaruhyppely, • pallopelit, • pyöräily, • retket, • kuvasuunnistus (tabletin hyödyntäminen).

Vinkkejä:

- hyödynnetään siirtymä- ja odotustilanteita liikkuen eri tavoin,
- hyödynnetään tabletteja eri keinoin, esim. kuvasuunnistuksessa, koodauksessa,
- liikuntavälineet lasten saatavilla mahdollisuuksien mukaan,
- mahdollistetaan lasten omat ideat.

LIITE 4 ESI- JA PERUSLUPETUKSEN TUKITOIMIEN MUISTILISTA

Esi- ja perusopetuksen TUKITOIMIEN MUISTILISTA

(Varhaiskasvatus)

(Täytä soveltuvin osin / yksilö- tai ryhmäkohtaisesti;
HUOM! Älä kirjaa lapsen nimeä tähän)

Tukitoimet	Kokeilu-aika	Onko oppilas hyötynyt?			Kommentteja
OPPIMISYMPÄRISTÖ	vko, kk	Kyllä	Jonkin verran	Ei	Havaintoja / Muutossuunnitelma
Istumapaikka lähellä opettajaa					
Istumapaikka kaukana häiriötekijöistä (ovesta, ikkunasta jne.)					
Eriytetty työskentelytila (sermit, kalusteet jne.)					
Ylimääräisten ärsykkeiden karsiminen tilasta					
Tavaroilla omat paikat					
Ergonominen työtila (valaistus/kuuluvuus/näkyvyys)					
Eri työskentelykokoonpanojen kokeilu (yksilö/pari/ryhmä/yhteistoiminta)					
Sähköisen oppimisympäristön hyödyntäminen					
Keskittymistä helpottavat järjestelyt (musiikin kuuntelu, puristelulelu, kuulosuojaimet, istuintyyny jne.)					
Erilaisten opetusvälineiden käyttö (pelit, lelut jne.)					
Erilaisten apuvälineiden käyttö					
Erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen (ulkona/näyttelyssä/metsässä jne.)					
Selkeät yhdessä sovitut säännöt ja sopimukset					
Yhteistoiminnallinen, kannustava ja rohkaiseva toimintakulttuuri (myönteinen palaute ja vuorovaikutus)					

Tukitoimet	Kokeilu-aika	Onko oppilas hyötynyt?			Kommentteja
OPPIMISEN TUKEMINEN	vko, kk	Kyllä	Jonkin verran	Ei	Havaintoja / Muutossuunnitelma
Viikko- ja päiväohjelman läpikäynti (Selkeästi näkyvillä / Kuvallinen ja/tai sanallinen)					
Tehtävätahtojen selkeä määrittely kahden kesken oppilaan kanssa (Selkeästi näkyvillä)					
Tehtävälistan käyttö / ensin - sitten - lopuksi (oma kuvallinen toiminnanohjaus/tehtävälista)					
Tapahtumien ja tehtävien ennakointi					
Toimintatapojen kertaaminen ennen siirtymisiä/tilanteita					
Oppimistuokion / Oppitunnin jäsentäminen kuvallisen tuen avulla					
Yhteisten toimintatapojen sopiminen (ohjaajien kanssa)					
Toistuvat toimintamallit (rutiinit/struktuurit/esim. jonon tekeminen vuorotteluperiaatteella)					
Selkeä tunnin aloitus ja lopetus					
Toivotun työskentelytavan selkeä ohjeistus ryhmälle (kuvallinen työskentelymerkki/äänimerkki/toimintatapa)					
Toimintaohjeiden selkiyttäminen ja yksinkertaistaminen / Monipuolinen ohjeen anto (suullinen/näyttäminen/kirjallinen)					
Tehtävien pilkkominen osavaiheisiin / pienempiin kokonaisuuksiin					
Läksyjen merkitseminen taululle					
Läksyn kertaaminen ja yhdessä merkitseminen / Läksyviikon tai kalenterin hyödyntäminen					
Läksykirjojen ja opiskeluvälineiden mukana olon varmistaminen ennen kotiinlähtöä					
Tehtävien merkitsemisapu (opettaja/ohjaaja/luokkakaveri)					

Tukitoimet	Kokeilu aika	Onko ollut apua?			Kommentteja
OPETUS- JA TOIMINTATAVAT	vko, kk	Kyllä	Jonkin verran	Ei	Havaintoja / Muutossuunnitelma
Lisätty mallintaminen ja ohjaaminen opetuksessa					
Apumateriaalin käyttö					
Havaintomateriaalin käyttö					
Äänikirjat / Selkotekstit					
Muistiinpanojen kirjaamisen tuki (valmiina kokonaan tai osin, kuvaaminen kännykällä, ennakoivasti/jälkikäteen)					
Lupa tehdä merkintöjä oppikirjoihin					
Palkkio-/palautejärjestelmän käyttö yksittäisen oppilaan / ryhmän kanssa (liittyen käytökseen/toimintaan/tehtäviin)					
Sovittu liikkumismahdollisuus tilassa (esim. terottaminen, pianon kiertäminen)					
Yksilölliset, lyhennetyt tehtävät					
Lisäajan käyttö tehtävissä ja kokeissa					
Monipuoliset arviointitavat (suulliset vastaukset, äänitys, esitykset, projektit, avustettu kokeen tekeminen)					
Oppimista tukeva ja ohjaava arviointi (mitä opittiin - mitä pitää kerrata)					
Erilaiset kokeet (selkokielinen, enemmän vihjeitä/kuvia, kirja/omat muistiinpanot apuna - koko ajan tai osaksi)					
Koejärjestelyt (lisäaika, eri tila, mahdollisuus täydentää)					
Lisätty henkilökohtainen ohjaus					
Lisätty myönteinen palaute toivotusta käyttäytymisestä					
Säännöllinen palaute ja edistymisen tarkistaminen					

Tukitoimet	Kokeilu aika	Onko oppilas hyötynyt?			Kommentteja
TEHOSTETTU YHTEISTYÖ	vko, kk	Kyllä	Jonkin verran	Ei	Havaintoja / Muutossuunnitelma
Reissuvihko / Sähköinen reissuvihko (esim. Wilma) / Läksyvihko / Tarralaput					
Vanhempien kuittaus läksyjen tekemisestä					
Poissaolojärjestelmän käyttö Wilmassa					
Huoltajatapaamisissa sovittu tavoitteista ja toimenpiteistä					
Lisätyt huoltajakontaktit haasteista ja hyvistä asioista					
Lisätyt yhteiset palautekeskustelut oppilaan ja huoltajien kanssa yhteisiin päämääriin pääsemiseksi (sopimusten käyttö)					
Säännöllinen yhteydenpito huoltajien kanssa					
Yhteistyö toisten opettajien kanssa / Yhteisopettajuus (joustavat ryhmittelyt, työjärjestyksen palkitus)					
Yhteistyö erityisopettajan kanssa					
Konsultoiva tuki (erityisopettaja / oppilashuolto)					
Asiantuntijapalveluiden käyttö (perheneuvola, psykologi)					
Yhteistyö nuorisotoimen tai järjestöjen kanssa (Harrastustoiminta / Vahvuuksiin ja haasteisiin tukea)					

Tukitoimet	Kokeilu aika	Onko oppilas hyötynyt?			Kommentteja
YKSIÖLLISET TOIMET	vko, kk	Kyllä	Jonkin verran	Ei	Havaintoja / Muutossuunnitelma
Tehtävien eriyttäminen / yksilöllisesti mitoittaminen					
Samanaikaisopetus					
Tukiopetus					
Laaaja-alainen erityisopetus					
Palkkioiden sovittu ja järjestelmällinen käyttö					
Lisätty sosiaalisten/emotionaalisten taitojen harjoittelu aikuisen tuella					
Oppimissuunnitelmaan kirjatut tukitoimet					
Koulunkäynninohjaajan/-avustajan tuki					

Muut tukitoimet	Kokeilu aika (vko, kk)	Onko ollut apua?			Kommentteja Havaintoja / Muutossuunnitelma

